

ԱՆԱԿ ԱԴԱՍՅԱՆ

Grudcsuqts

« Դայ հոգեւոր Երածտութեան
մեծագոյն հրաւակերսն է այս
դատարագը, ուր մեր հին Եկեղե-
ցական մեծ Երաժիշտներուն
ստեղծած զսեմ մեղեղիները՝ ի-
րենց տոհմային մաքուր ու բնորու-
ծելին մէջ վերահասարուած՝
բազմաձայն Երգեցողության վե-
րափոխուած են, հիմնական Ե-
ղանակներուն նկարագրովն ու
գոյնովլ տողորուած, զանոնի հս-
տարամօրէն ընդլայնող, շետքող
ու ծոխացնող դաշնակմամբ մը,
մերօրեայ հանձարեղ Երգայարդա-
րի ձեռովով »:

Սույն թվականի հունիսի 14-ին Կոմիտաս թանգարան-ինստիտուտի համերգասրահում թելածում էին կոմիտասյան Սուրբ Պատարագի արինճող եւ խորհրդավոր հնչյունները։ Ունկնդիրը կրկին հնարավորություն ունեցավ ականատես եւ ականջապուր լինել հայ հոգեւոր Երաժշտության թագն ու ղասկը հանդիսացող այս զսեմագույն Երևի բարձրավայր կատարմանը։ Բենում էր «Սաղմուներգու» արական Երգչախումբը՝ Երգչախմբի հիմնադիր, գեղարվեստական ղեկավար եւ խմբավար **Վահե Բեգոյան** ղեկավարությամբ։

Համերգը բացականությամբ էր, անի որ համերգասրահում Սուրբ Պատարազի կատարումը հատուկ երեսով է, որ հաճախ չի հանդիպում: «Սաղմոսերգուի» կատարմանը Կոմիտաս վարդապետի Պատարազը, Երկար աշխարհ կատարվելով, բացի ծիսական երաժշտության հմայից ձեռք է բերել բարձր գեղարվեսականություն եւ վասակելի համերգասրահուներում կատարվելու լիիրավ իրավունք: Անցյալ տարի «Կոմիտաս» միջազգային գիտաժողով-փառատոնի շրջանակում սր. Պատարազը «Սաղմոսերգուի» կատարմանը հնչել է նաև Հառիճավանիում եւ Տեսաձայնագրվել Հայաստանի ազգային առաջին հեռուստաալիիի կողմից ու ներառվել Հանրային հեռուստաեսության ֆոնդում եւ հաճախ է երեր տրվում: Այդ կատարումն արժանացել է մասնագիտական հանրության բարձր գնահատականին:

Կահե՛ Բեղոյանի խոսնվ՝ «Սալմոսերգում» իր յուրաքանչյուր տարվա գործունեությունը սկսում է Կոմիտասի Պատրագի մասուցմամբ: Խմբավարի խոսնվ սա իրենց երգացանկի առանցքն է ու երգախմբի սրբազն դարտակն առաջնային պատճեն: Այս տարի Պատրագը կատարվեց Կոմիտասի պատճենում:

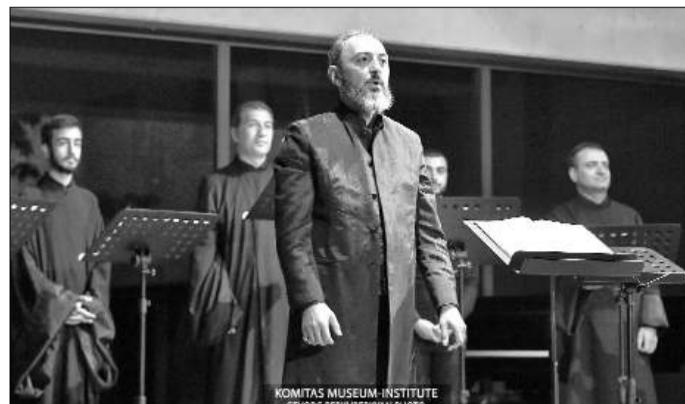
տասի թանգարան-ինստիտուում, իսկ մասհացումը Վահե Բեգոյանին էր, եւ թանգարանի սնօտնությունը մեծ պիրով, դատարաւակամությամբ ու ուրախությամբ ընդառաջեց դիրիժորի խնդրանքին։ Պատարազը ներկայացվեց բացառադես ակադեմիական հրատարակությամբ, մագնու բնագրով։ Երգչախճի կատարումն աշխի է ընկնում երկի հնաստաբանական խորը ընթրնմամբ, հնչողության լայնահուն, խոհական եւ արական ձայնին բնորոշ տեմբրային գույների բացահիկ ներդաշնակ համադրությամբ։ Այսիսկ մուտքումը դայմանավորված է նաև Վահե Բեգոյանի ձեմարանական կրթությամբ եւ երկի ծիսական տրամադրանության համադրափակ իմացութանը ու գուազարութան։

Այս աշխեռով գրուց ունեցան «Սաղմութեղով» երգախմբի դեղավաշտական դեկապար եւ հիմնադիր Կահե Բեգոյանի եեց, որ Շենքաստում էեն սրուի:

- Կահե՛, կուզենայի խստե՞ն երաշխմբի ստեղծման գաղափարից եւ առիթից: Ինչողե՞ս կազմավորվեց ամի:

- Ինձ մո՞տ միշտ կար այդ գաղափարը՝
ունենալ բացառապես արական հոգեւոր
երանեցուն՝ հաճախական հասկական

Կոմիտասի դաւարագը «Սաղմոսերգու» երգչախմբի կատարմանք

S. ԿՈՄԻՏԱՍՅԱՆ ՎԱՐԴԱՎՊԵՏ

14
ինքնիր
19:30

թյուն կամ հովանավորություն ունե՞մ

- Սկզբնական շրջանում եթքախումբը հովանավորում էր «Ծառուլյան» հիմնադրամը, իսկ հետագայում ներմ աշխատություններում բարեկարգ աշխատելի իրավանացման սկզբունքով: Սակայն այս տարեսկզբից մեր հովանավորությունը ստանձնելու «Մենք» բարեգործական հասարակական կազմակերպությունը, եւ նրա մօրթեական Գրգորյանի ժողորիկվ արդեմ ունենալու կայուն համերգային գործումերություն ծավալելու հնարավորություն:

- Կահե՞, բացի հայ հոգեւոր Երած-
տուքյան նմուշներից, որէւէ այլ Երած-
տուքյուն կամ ստղծազործություննե-
ռնորկն է՞ Երազանսում:

- Մեր երգանկում, բացի հայ հոգե-

տրից, ընդորված են բիւսնեական բույսեր, լուրջ եկեղեցիների երաժշուրպումներ՝ գրված թե՛ բացառաբես արական եղանակներում, չախմքի հաճար, եւ թե՛ երևսեր կազմութեան հաճար գրվածների փոխադրումներ: Սեղագանկը ներառում է նաեւ ուս հոգած գեւոր խմբերգեր՝ Ռախմանինովի, Զայդ կովկու, Լվովի, Զեսոնկովի, Բորս նյանսկու, Գեղիկի ստեղծագործությունները, ունեն Վրացական խմբերգեր՝ արեւմտաեւրոպական հեղինակների (Պյարտ, Թավեներ) գործեր: Կատարուած նաև նաեւ իմ ստեղծագործությունները՝ դասակի եւ մկրտության խորհուրդներին երգիող շարականների ամբողջական մշակումներ, ասրբեր շարականներ մշակված բացառաբես համերգային կատարման հաճար, ինչպէս նաեւ Նարեկ կացու Սեծ Մատյանի Զ գլխի տեսանուն գրված կոնցերտը, որի դրեմիերան նաև խատեսում են աշնանը՝ «Սաղմոսեր գուլի» տասնամյակի մեծ համերգին Այժմ հատուկ մեր երգչախմքի հաճար ստեղծագործություններ են գրում նաեւ հայ կոմդողինուներից մի խանիսը, որն էաւ Ամերիկայացների պարագանարմ:

- Կարող է զարնանալի թվակ, բայց եւ երգիչներին ընտրում են բացառապես իրենց երաժշտական, երգչական որակներով: Ինձ համար առաջնային են երգչությունինալ համարիչները: Եթե նրանք կարողանում են լրիտել իրենց առջև դրված երաժշտական խնդիրները, ու նեն երգչական տեխնիկա եւ հմտությունը մեր ուժում կանունացնեն մենք և մասնաւոր առաջնային դեմքերը:

Չողով ստանալ այն հնչողությունը, որ ունի կանոնավոր բերում է հոգեւոր վերաբերումի: Սա է հենց ին անելիքն իբրև դիրքորոշում:

Երևանի մընկնդիւն, հիանալի

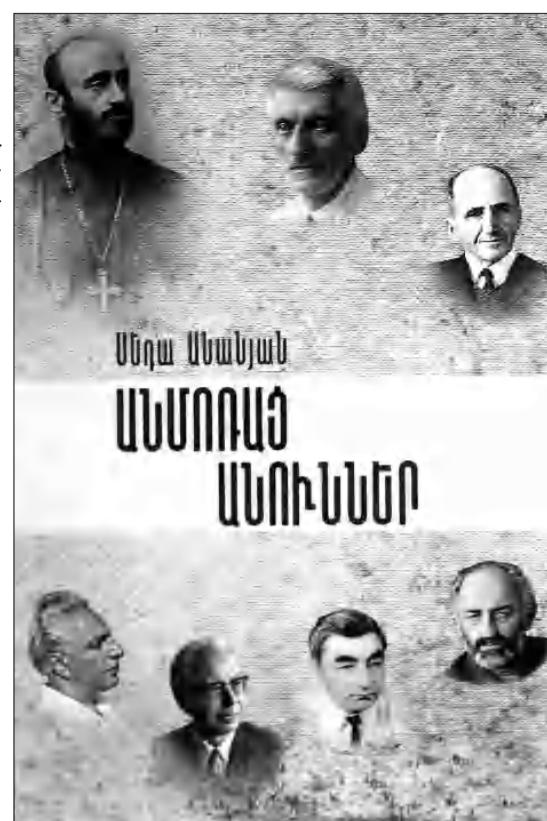
Ա ԽԱՇԽՈՒԹՅՈՒՆ

Նը, որն ունկնդին բերում է հոգեւոր վերաբռնումի: Սա է հենց իմ անելիքն իշխանություն:

ԱՇԽԱՏԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Գրականագիտություն

Ընդհանրապես, մեզանում հաճախ չի դատահում, որ Վաստակածաւ մասվորականները մեկտեղն արդիների ընթացքում իրենց գրած հոդվածները դրանք որդես կանոն ցրված են մնում մանուկի հին տրականներում, այլևս հազվագյուտ դարձած ժողովածուներում։ Ներկայացվող «Անմռոց անուններ» (2021) գրքում արվեստաբան, լրագրող, խմբագիր **Սեղա Անանյանն** ի մի է բերել 1965 թվականից հայրենիքի եւ սփյուռքի մամուլում (այդ թվում՝ «Ազգ» թերթում), ինչդեռ նաեւ Հայկական սովետական հանրագիտարանում հրադարակված իր հոդվածների մի մասը, որոնց ներառում են հայերախտակության եւ հայ իրականության հետ կառված այլազգի մասվորականների կյանքի եւ գործունեության ֆիզիային դրվագներ։ Գիրքը հրատարակվել է ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի գիտական խորհրդի որոշմանը։

չորրորդ կիմոփառատնի (Փարիզ),
Կոստան Զարյանի 125-ամյակի մեծարման հանդեսի, «Տաղանի զանձեր» ցուցահանդեսի (Լոնդոն) եւ
այլ թեմաների վերաբերյալ տարաբույք (ակնարկ, հաղորդում, գեկուցում, հոդված, հարցազրույց) նյութեր:

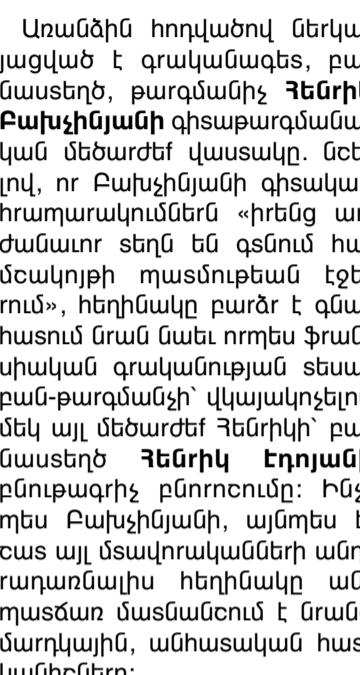
Խաչիկ Դաւթենցին Նվիրված Երկու մասամբ հողվածը կարող է ամբողջական դասկերացում տալ մեծ հայի մասին. Անանյանը կարեւրում է նրան թե՛ որդես արձակագրի, թե՛, ինչի մասին այսօր հազվադեռ է հիշվում՝ իրեւ բանաստեղծի, թարգմանչի եւ սկզբունքային, առափնին, երգի կարող սրում անբեղած ճարդու: Խովնան ծավալուն է **Պետք Թյուրապյանի** «Ազնավուրը հայերեն» խասավիկին Նվիրված նյութը, որտեղ Անանյանն արժանին է մատուցում տաղանդաւուս երգահան-կատարողին եւ թարգմանչին՝ եղրակացնելով, որ «Ազնաւուրի տողն ու դասկերը» թարգմանիչը գտել ու շարադրել է ի լաւագոյնս»: Գրում անդրադարձ կա նաև **ՈՒՂԲԵԿԻ** «Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները» բազմահատորյակի ազդեցությանը հայ գրականության երկու կողողային գործերի՝ Կոստան Զարյանի «Տարագոնի հարսը» դրեմ-վիմեթրի եւ Խաչիկ Դաւթենցինի «Օսմանարքի լամբո» Ան-

Եղի «Տաւաշուասուր» զաման» վրա տասի կրա:
Համրագիտարանային բնույթի, բազմակողմանի մեկ այլ նոր ծանրացնում է հայագետ Ֆրեդերիկ Ֆեյդիի կյանքին ու գործունեությանը: Նկատելի է, որ մի շարք երախտավորներ համարեն հետարքում են հեղինակին՝ գրում հաճախ են հանդիպում Ֆեյդիի, Կոստան Զարյանի, Ալեքսանդր Թամանյանի անուններին:

Անգլիականակ հայ Ըկարչուիի,
գրոյ, թագմանչուիի **Զարել Պոյա-
ծանին** նվիրված հանրագիտարա-
նային հոդվածը վեր է համում հա-
նդիրավի մոռացված, բայց բացա-
ռիկ մի արվեստագետի կերպարը, որը
«հետեւողականորեն զուգորդել է Վր-
ձինը Եւ Օրիչը»:

ԱՐԺԵՎՈՐԵԼԻՎ ՅԱՅ ԵՎ ԱՅԼԱՎԴԻ ԵՐԱԽԱՏՎՈՐԵՐԻ

Սեղա Անանյանի «Ասմոռաց անունները»

Անանյանը հովվածներ է նվիրել ինչպես ճանաչված գործիքների, այնպես էլ լայն հասարակության անհայտ անունների, որոնց ասելիք ունեն կամ առաջնահատուկ կյանք են ապրել: Յոն Վահանեցից մեկը ներկայացնում է Եղիշենից վերաբրդող Կեհանութ Բարոյրյանի հետ հանդիպումը եւ նրա սահմունքագույն հումքը:

Լեւոն Դավիթյանի մահախուսականում Անանյանը մեջբերում անվանի ակադեմիկոսի խոսք ի պայմանի ամենամեծ հիմասրափոք թյան մասին. «Երբեք մատուցված անցնի, որ ազատ, անկախ Դայալ տանը կարող է այսին ռաս անառաջանական զավակներ ծնել՝ անկախության հրաշակումի հետո սկզբից մինչ առ հիմա»:

Օրբել առանձին հոդվածներ են Ավիրված Կահան Թորովեսնցի Ալեքսանդր Թամանյանին, Վերականգնող Ճարտարապետներ Արշակ Զարյանին եւ Քրիստին Լամպերին, Տետյան գերդատան զմյուռնիահայ եւ աղա ֆրանսահան Ներկայացուցիչներին. Վերջիններին ճամասին Անանյանը հոդվածներ գրել Քայլական սովորական համարագիտարանի համար:

Ցավով, գրիում առկա են նաև Վրիժականներ. սխալ է նշվում Զարենց մահվան դասձարը եւ օրը, Թորով վենցի ծննդապայրը (մեթէ է լին Սեղիրե) եւ այլն: Նախկինում առ հայք դասմական դրվագներ ներկայացնելիս հեղինակը հաճախ չնշում սկզբնադրյութը. այստես, գրիում անդրադարձ կա Կոստան Զարյանի «Սավը լեռան վրա» գլուխ գործոց վերի գիւտավոր հերոսի նախատիրի ծանոթությանը Նորեյանց աշխատակակիր (ո՞ր բնագավառում Լայնուս Կոլֆի հետ, սակայն նման անձ գոյություն չունի: Երբեմն նկատվում է ազգանունների գրելածին ու սահմանական գիւղում:

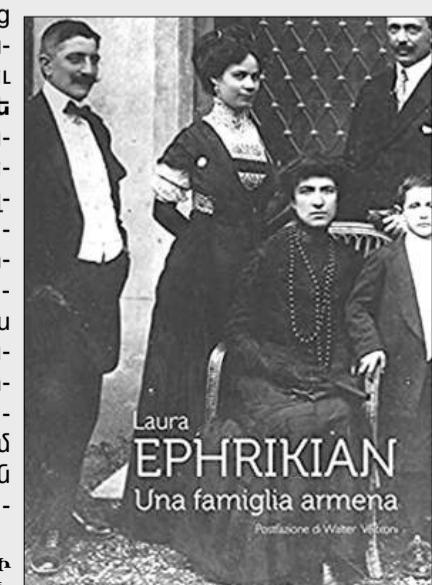
Գրիգոր Անդրկված են նաև Անանյանի հեղինակած ֆրանսալեզրամի բանի նյութ եւ հազվագյուտ լուսավորման համար:

Լառլա Էփրիկյանի «Յայ ուստանիք»

Իտալական թատրոնի, կինոյի, հեռուստատեսության դերասանութիվ, նկարչութիվ, գրող եւ հեռուստահաղորդավար **Լաուրա Եփրիկյանը** (հայտնի որպես Եփրիկյան) երեք չի մոռանում իր ծագումը՝ չնայած մեկ բառորդ հայկական արյանը: Այս տարի հրատարակած իր նոր գրին՝ «Հայ ընտանիքին» («Սպազին կուտուրա» հրատարակչություն, 156 էջ) անդրադարձել են իտալական մի շարֆ լրատվամիջոցներ: Գրում Եփրիկյանը դասնում է իր հորական դասի՝ Յակոբի (նոյն ինքնը՝ Մխիթարյան միաբանության նախկին ամերամ Առլիհաս Եփրիկյան) եւ ի դեմս նրա՝ մի ամբողջ ժողովրդի նասին, որոնք դիմում դիմում: «Երիտրութեար զինվել էին ատելությանը եւ նախաճանով, - գրում է Լաուրա Եփրիկյանը, - եւ նրանք բոլորի փոխարեն որուեցին, որ Յայաստանը դեմք է Վերան: Եվ այդինք իրականացավ խաներորդ դարի առաջին ցեղասպանությունը. սեղանի շուրջ հրամանագրվեց բնաջնջել համայն հայությանը, ավելի բան մեկուկես միլիոն տղամարդկանց, կանանց եւ երեխաների»:

Լաուր Եփրիկյանը ծնվել է Տրեխզոյում, դիրիժոր եւ երգահան **Ասօթելո Եփրիկյանի** ընտանիքում, սովորել «Կանովա» ավագ դպրոցում, մինչեւ որ 17 տարեկանում (այժմ նա 81 տարեկան է) սկսել է իր գեղարվեստական կարիերան Միլանի Փոքր թատրոնում: 1966-1979 թվականներին անուսնացած է եղել հսալական դոդ երաժշտության արքա եւ դեռասան **Զանի Սորանիի** հետ, որից ունեցել է Մարիաննա եւ Մարկ զավակներին: Կյանիի մեծ մասն ապրել է Հռոմում, նաեւ Երկար տարիներ է անցկացրել Ջենիայում: Այն հարցին, թե ինչո՞ւ առաջացավ գրի զադափարը, Լաուր Եփրիկյանը դատասխանել է: «Դա ծնվել էր իմ գլխում մոտ տասնինգ եւ ավելի տարի առաջ, երբ կարացի հայ դատիս նամակները: Մանկության տարիներին հայերի հետ իմ կաղը դատիկի միջոցով էր, որն ինձ Գայանե էր անվանում: Այդ բնույթը անունով նա ինձ ստիլեց մնել իր գաղտնի աշխարհը, որը հետագայում եւ առ սիրեցի եւ որը սիդեց ինձ մեծ մասամբ հայ զգալ: Յայերի շրջապատճեան ես ինձ տեսնում ու գզում եմ որդես նրանցից մեկը, մի քառ, որը դժվար է բերել: Միակ բանը, որի համար ափսոսում էի դպրոցում, ազգանունս արտասանելու դժվարությունն էր, այն ավելի լավ անցավ միջնակարգ դպրոցում եւ առ լավ՝ Միլանում, որտեղ հայր հայսնի էր եւ զնահատված որդես դիրիժոր կոմմոնդոսն: Բայց հետո, երբ ես տեղափոխվեցի Հռոմ, ոորից

Իմաստաբանական բառարան

ԳԺԵՐԻ ՎԱՐՔՎԱԳԻԾԸ

«Գիծ» բառը դարսկերենից է «ԱԵՐ-խումժել» մեր բառապահաւի մեջ ու անմիջապես «վաղաքացիություն» սացել: Թեեւ «խելագար» ինասն արտահայտող «գիծ» ածականը զորլել է վիրավորական լիցից, ու հաճախ սիրահար զույգերի միջեւ փոխանակվող դիմելաձեւի է Վերածվում, սակայն հայերենը, սիրահար զույգերի խարը շահելու համար, հորինել է «գժուկ» փաղաքական տարբերակը, որ լսելիս, ոչ թե վիրավորվում, այլ փառադպում ես (փաղաքվում):

Գդի հետ առնչություն ունեցող փալավական ու դրական լիցք պարունակող հմասների մեջ կարելի է բացառություն հանարել «գդի բուլը» ձեռք բերած անմեղսունակներին եւ դատահականորեն փոսի մեջ բար նետած ու խելով նարդկանց համար զիսացավամբ առաջացնող զժերին:

Խենթ ու խելազար իմաստով Գիծքարից ածանցված «գժական» մակրայն էլ հաճախ օգտագործվում է «շատ լավ», «ընթիր», «հիյակադ» իմաստներով: Երբ ասում ենք «գժական հարսանիք», հասկանում ենք մեծափառակ հյուրերի ու ըսու բիզնեսի բազմաթիվ ներկայացուցիչների մասնակցությամբ, ահետիվ ֆինանսական միջոցներով կազմակերպված հարսանյաց հանդես, կամ «դարի հարսանիք»:

Գիծը թեև ղարսկերեն գյ հոմանիշցից է փոխառված, բայց ղարսկերենում բարձ չունի խելազար, խենք եւ վերջաղեն՝ հայերենին բնորոց Գիծնօանակությունը, այլ արտահայտում է «օճանակ», «քժան», «աղջան», «թմրան» իմաստները: Երբ 13-րդ դարի իրանցի բանաստեղծ Մոլանան ասում է՝ az saghare ս գյ աստ սարամ (Նրա գինու թասից գլուխս «գծվել է»), նկատի է ունեցել, որ խմելուց գլուխը բժիշտ է՝ հարրած է:

ԽԵՆՔԻ ՈՒՂԱՔ է:
ԽԵՆՔԻ ՈՒՂԱՔ մի միջեւ աւրերությունը
ՏԵՍԱՆԻԺԻ է հաւկանելու իրանա-
կան ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆՈՒՄ Թյուրբերենով
ՀԵՆՉՈՂ ԱՍԱԳՎԱԾԻ մեջ՝ “deli qirmizini
sever, gic sarini”, որ նշանակում է՝
«ԽԵՆՔԸ ԿԱՐՄԻՐՆ Է ՍԻՐՈՒՄ, ԽԱԿ ԳԻԺԸ՝
(ԲԺՁԱՑ ՆԱՐԴՈ) ԴԵԼԻՆ ԳՈՎԱՐ»:

Հայսին է Հարուն ալ-Ռաշիդի ժամանակակից, «խելով գիծ» նականունով խենթի կերպարանի ընդունած Բահլուվի ճասին դատմությունը, որ կարմիր ու դեղին գույների համադրությանք շուրջ ընթառվ խառում ու դաստիարակում է ճարդանազ:

Իսկ մեր իրականության մեջ կախենքանալու արդարացված դատրկակ. ցանկալի նորատակին հասնելու համար երեմն ճարդիկ ստիպված են լինում խենթ ձեւանալ: Օրինակներից է մեծանուն վիդասան Շաֆֆու «Խենթ» վերի հերոս՝ Վարդանը, որ մահաղարշի դերում խենթ ծաղրածու է ձեւանում ու ազա ցըռում բաղադրից բաղադրից տեղեկություններ հավաքելով թեմանու բանակի ճամփի, եւ վերջադիմու, օգնության խնդրանմբ բովանդակող նամակը հասցնում ողևական ռահանի երանահանաւարեն:

ԱՐՏՎՐԻՒ:

Հայրանակ կերտողը. Հակոբ Եղիազարյան

Դակոր Վարդանի Եղիազարյան: Զառասունչորսորյա դատերազմում բառապես կոչվում է աննահանջ կողմէ տված ու աննահացած հայորդին, ում տում վերադառնալուն մի բանի ամիս էր մնացել....

Յակոր Եղիազարյանը ծնվել է 2000 թվականի օգոստոսի 4-ին Երևանում, սովորում էր Սլավոնական համալսարանի իրավագիտության բաժնում: 2019 թվականին մեկնել է Պարտադիր գինուրական ծառայության: Ծառայել ԱՀ-ի Ցոր զորամասում, հրետափոր էր, դասակի հրամանատար, օղերաքննությունների պատվավոր հանձնաժողովի անդամ: 2020 թվականի հունվարի 1-ին աշխատավայրը տեղափոխվել է ՀՀ Ազգային պատվավոր հանձնաժողովի կողմէ:

Յակոբի նարտական ընկերը **ՍԵՐՈ-ՃԱՆ**, զրոյցով դասմեց, որ դասերազմի ընթացքում Յակոբը աչի է ընկել իր դիումությամբ.

⇒ 1 Աղրեցանն էլ ուզած դահին հնասնն ու գազը կփակի, ուզած դահին՝ կմիացնի: Ոչ մի երաշխիք չկա, որ Բերնի հանձնումից հետ մեկուսացած արցախցիներին Աղրեցանը հումանիտար ճգնաժամով շահագործ չի ենթարկի՝ հրաժարվելու առաջական վերահսկողությունից, այլպես կենցաղային նվազագույն միջոցներից կգրկվել: Իսկ առանց ռուսների ներկայության, մի բուր արցախցիները կես բուր Արցախում մեկ րողեանգամ չեն մնա՞ւ՝ բազ իմանալով, որ հաջորդ Վայրկյանին ցեղասպանվելու են: Ի՞նչ հետեւան կունենա այս ամենը: Պարզ է՝ մի բուր արցախցիները կես բուր Արցախից սփռված կլինեն հեռանալ: Քաղաքագիտական տերմինով՝ Արցախի հայրակում կլինի, ինչին որ համառություն ձգտում է Աղրեցանը:

Ամբողջ աշխարհն է սղասում Ռուսաս-
տան-Ովկրայինա հակամարտության հան-
գուցալուծնանը: Վերջնարդյուներմ դարձ
կրյանա՝ մեր տարածաշանում ռուսա-
կան ազդեցությունը կշարունակվի, թե՞ ա-
րեմտաքուրքական նոր ազդեցության
սկիզբը կրյվի: Մեծ ու փոր դետություննե-
րը, ատամները սրած, դրան են սղասում, որ
աշխարհաբաղաբական նոր Վերադասա-
վորություններից ամեն նեկը մի քան թօցնի, մի
օգուտ քայի, բացի, իհարկե, Հայաստանից: Արսուրդն այն է, որ գերերություններից
մեկնումեկի ազդեցության էղիկենունը
լինելու է հենց Հայաստանում, ավելի
սույզ՝ Սյունիկում, բայց հենց Հայաստա-
նի քաղաքական ու մասնական շահերն են
ունահարվում ու արհանարիկվում: Մեր հո-
դի Վրա ուրիշները ուժելու-խմելու են, հա-
յունական պատճենները՝

Եյունիքը տրամադրության, աղբանականացնելու համար է Հայաստանի սննդական զարգացման համար հրաշավի հնարավորություններ բացել: Աշխարհագործական մեծ փոփոխությունների սկիզբն արդեն դրվել է, դրանից խուսափել, անհվա հետօքելու ու մինչեւ 2020 թվականը եղած է Հայաստանի առաջատար արդյունաբերությունը:

- Դիրեկտում էի, հակում էին թօնամու առաջխաղացումը: ՍԵԿ էլ տեսնեմ մի զինվոր է գալիս մեզ ընդդառաջ: Ակարում մասձեցի արդեօսանցի է, դարտասպան էի կրակել, հետո տեսա, որ մարտական ընկերու է՝ Հակոբը: Դիտակետն անցել էր, որ իրամանարարին գեկուցեր, թե կադ չկապ ասաց՝ «Սոված եմ, մի բանի օր է հաց չեմ կերել»: Ինչքան դահետավոր ված սանուն ունեի՝ սկեցի իրեն, որ տանին տղամերի հետ ուտեն: Յետք իմացանի, որ մեր կողմից իրեին է գնացել, խոցել էր թօնամուն, հարցրեցին՝ ո՞վ խոցեց, ասացին՝ Հակոբը: ԲՄՇ 2 էր խոցել ընկերու շատ ուրախացանի, մարտական ողիծ բարձրացավ, հետո թօնամուն խոցելու հաշվոյ կորցրել էին...

Եռաբլուրով՝ հերսնների խաղաղում, որդու ժրիմի մոտ մի սեւազգես մայր է նսած...

Դրսներ փափռում են, հեռուներ խստացնելով մեզ հետ դրսների փափռացող ձայնով... Ահասարսուա .է սառը քարից բարի ու ամնեն ժմիթներ են նայում... Քարեր խստացնեն, իրենց լռության մեջ այնան ասեիի կա...

Հակոբի մայրը՝ Տիկին Գայանեն, մատերն է հավաքում, անդադար որդու նկարն է ուղարկ, հայացք չկտրելով որդու ժրմանարից՝ լուսնում է.

զգացումը շատ մեծ էր որդուս մեջ: Պատերազմի ընթացքում, երբ զրուցում էինք, ասում էր՝ «Սամ, Տղեկ դատերազմին եր մասնակցեց, ուսմանս վարձավագր կգեղչեն»: Ասում էի՝ «Տղաս, դեմք չե մասնակիցը լինես, միայն թե ողջ-առողջ վերադարձիր: Բայց Տղաս անմահանալու ճանապարհն ընտեղ, մնաց հավերժ զին-վոր, հավերժ ուսանող...»

Հրամանատարը նահանջի հրաման էր

«毓謙» 700 huqurp

թյուրբական աշխարհի ներկայացուցիչ ներին սղասարկելու համար:

կի նաև Նիկոլ Փաշինյանը: Հերթական հնմտառություն ժամանակակից անվերով կիայտարարի՝ Աղրթեանը շարումակում է իր ռազմատեսն խաղաղապահությունը, չի ուզում ստրագրել խաղաղապահության դայնանագիրը, ինչից մենք ոչ մի գնով չենք հրաժարվելու: Ինչ անեմ, ժողովուրդ ջան, ես ինչ մեղավոր եմ, որ Աղրթեանը անընդիած ահաբեկչություններ է հրականացնում: Ես ինչ անեմ, որ Թուրքիան էլ խոստացավ Հայաստանի հետ հարթությունները կարգավիրտել՝ դահանգելով հանել ռուսական ռազմաքաղաքան: Դե իհնա էստես ստացվեց, աշխարհահայագական վերադասակրություններ են ըն-

թանում անկախ ինձնից:
«Մենք հիմա խսկալեն այս ինք ենք,
բայց մեզ հայ են ասում, ժողովուրդ զան,
սիրում եմ ձեզ, խոնարհվում եմ ձեր ա-
ռաջ, հյաւթանում եմ ձեզնով, համբու-
րում եմ ձեր ձեռքերը», -կասի 700 հազարի

ԳԵՂԱՄ ՔՅՈՒՐՈՒՅՆ

Հաճանման մուտքումները կարելի է երկար շարունակել, ուստի առաջնորդվելով դարձնի երկար, խոսի կարծը սկզբունքով, սամ հայաստան ու ընդհանրապես հայ հանրությանը հետարրողից էլ առավել մտահոգող հետևյալ հարցը. ինչ- անո՞վ է 30-ամյա նորանկախ Հայաստանի հանրապետությունը բավարում, իսկ վերջին տարիների գործընթացները մեզ մոտեցնում մեր սուսանմներին եւ ամենայիշերին:

Եթե 1990-ականներին տվյալ ուրուց կոչ գնահատականներին կարելի է հակադարձել կաղրային խնդիրների դայմաններում իրականացված համակարգային փոփոխությունները, օրենսդրական դաշտի կազմավորումը, ուղղակիից էլառավել ընդգծված դատերազմական իրավիժանակը, 21-րդ դար անցած ՀՀ քաղաքացին անբավարարվածության որոշակիից մինչեւ հուսալիքության զգացում աղբեց: Այն թերևս դայմաննավորված էր ազատգրված հողերի գոնե մի հաշվա-

ծի բնակեցում չիրականացնելով, որի հակադարձումն էր շարունակվող արտագործությունը ու դեմքի հայրենիքի աննօան ներփակումը, և ստեղծական հարաբերություններում ոչ ցանկալից մինչեւ մերժելի ընդունված դրսերումները, բաղադրությունը դերի ընդգծված անտեսումը ընթարական համակարգի կողմից, որոնք ել հայստանցու կերպարին անհարի միջին կենսանակարդակի աղափովման ու աղբառության տևանելի նվազեցման դաշտաներ ու արդարագություններ ու ուժաներ:

Սակայն առավել նոյաբակահարմար է խոսել փաստը՝ 1990-ականների պարտիան մեր երեմնի քախակից Լիսվայի բնակչությունը 3.6 մլն էր, ՀՀ-ինը՝ ըստ Երկրի պագային վիճակագրության ծառայության ներկայացման՝ մոտ 3,4 մլն։ Դաշտամի թե ոչ Լիսվայի մուտքության վիճակագրությունը վարդապետության ներկայացմանը հաջող է համարվում։ Երկրի բյուջեն 1998-ին, ոչ ավել ոչ դակաս՝ 1.7 մլրդ դրամ էր, մեկ բնակչի հաշվով՝ բյուջեից ծախսը՝ 500 դրամ։ Այդ նույն տարում Դայաստանի հանադեսության բյուջեն, եթե այն կարելի է Երկրի ֆինանսական չափորոշիչ համարել, ընդհամենը 420 մլն դրամ էր, մեկ բնակչի հաշվով՝ բյուջեից ծախսը՝ 1.62 դրամ։

Հավատեսնոթությունը զործով է հաստատվում

Թե այս գրմարով ինչ կարեի Եր անել առողջապահության ու կրթության, արդյունաբերության ու գյուղանման տարածության, ճշակույթի ու գրուաւեջության, ՀՀ այլ ոլորտներում, վկայում է մեր անզորի ու անօգնականի վիճակը։ Հիշյալ տարում Լիսվայից արտահանումը եղել է 3.3 մլրդ դրամ, երբ ՀՀ -ի դարագայում ցուցանիշն այս թվի ընդամենը՝ 7 տոկոսն է՝ 240 մլն դրամ։ Եթե մի դահ անմետնի հանքա-հումքային ոլորտը, արտահանելու բան չի էլ եղել, անզամ՝ գինե-կոնյակագործության ու թափ սաացող ծխախտագործության ճյուղերում։

Ի՞նչ դասկեր ենք արձանագրում
մոտ մեկ տասնամյակ անց, որն ար-
ձանագրում ենք ԱՄՆ-ում 1868
թվականից ժողովով «Դամա-
խարհային փաստ» տեղեկատուից
օգտվելով: Լիսվայի դարագայում ե-
թե բնակչությունը չի աճել, գոյնե-
նույնն է նմացել, երբ ՀՀ բնակչու-
թյան թիվը կազմել է... 3 մլն: Լիս-
վայի բյուջեն հասել է մեզ համար
անհասանելի 13.6 մլրդ դրամի, երբ
ՀՀ ցուցանիշը 1.7 մլրդ դրամ է
կազմել: Բյուջեից միջին մեկ բնակ-
չի հաւաքվ ծախսերը համադա-
տասխանաբար ստացվում են տարե-
կան 4000 եւ 570-ական դրամ: Եթե
նախորդ ցըսնի հարաբերակցու-
թյունը 4-1 էր, այս դարագայում
ստացվում է 7-1 դասկեր: Նոյն ց-
շանում Լիսվայից արտահանումը
հասել է 17.2 մլրդ դրամի, ՀՀ-ի
դեմքում 1.2 մլրդ դրամ, նոյն այն 7
տոկոսը, ինչ կա նախորդ ցուցանի-
չի դեմքում:

Թե որտեղ են գՏԱՎՈՒՄ ՏԱՏԵԱՆ-
ԹՅԱՆ կայացման խոչընդուները,
մեզանուն կարծիքներն ու հիմնավոր-
ումները բազմաթիվ են, երեսն՝ ա-
ռարկություն չընդունող։ Տեսական
առօնուվ ՏԱՏԵԱՎԻՏԱԿԱՆ միտք,
որբանով որ այն կա, խոսում է կրու-
թյան ոլորտց մինչեւ կոռուպցիայի
դրսեւումները, չգիտես ինչու չ-
կատելու տալով համաշխարհային
վիճակագրության որու առանձնա-
ցումները։ Ասենք Երկրու առկա է-
լեկտական գործերի հզորությունները,
որանց աշխատանի օաժակար ող-

բաց աշխատավոր օգագան գրի ծողություն գործակիցը; Դենց միայն այն, որ հիշատակված տարիներին Լիսպայում 1 բնակչի հաշվով տարեկան էլեկտրացարդությունը կազմել է 4000 կվտամ, ՀՀ-ում՝ 2000 կվտամ, հիմնավորում է այս ոլորտի կարենությունն ու անհրաժեշտությունը. ներ ցուցանիշը կազմվում է գործող ջերմակայանների, հիդրոհզորությունների ու առնակայանի 1500-1600 մգվաս ընդ-

հանուր շահագործնան արդյունքում:
Ստացվում է, որ 2000 կվտժամի կրկ-
նապատճեմը դահանջում է նշված
հզրության չափով Օոր էլեկտրա-
գորությունների շահագործում, որ-
դիս նոտեցում նեղանում չի նկատ-
վում:

Մի այլ բնագավառ է օյուղատնտե-

ԲԵՐՃՈՐԻ Ու ԱղաՎՆՈՒՅԻ հարցը պատզամավորները չեն ՄԵԿՆԱՔԱՆՈՒՄ

«Երթուղու փոփոխություն տեղի ունենալու դարագայում այն տարածները, որոնք չեն գտնվում նախկին ԼՂԻՄ սահմանի մեջ, անցնելու են Աղրբեջանի Վերահսկողությանը»: Orերս լրատվամիջոցների համար հրավիրված առցանց ասուլիսի ժամանակ, ինչին, ի դեպ, մոտ 70 լրատվամիջոց բոյկոտել ու Փաշինյանին հարցեր չեն ուղարկել, հայտարարեց **Փաշինյանը՝** դատախանելով հարցին, թե Բերձորը ցըանցող Ծոր Ճանապարհի տակագործման դեմքում Բերձոր, Աղավնու եւ Սոս գյուղերն անզնելով են արդյուն Աղրբեջանին:

«Լաշինի բնակիչների խնդիրները մենք կառավարության որոշումներով լուծում ենք, բնակիչները, բնականաբար, դեմք է աղահովվեն բնակարաններով։ Ըստ էության, Լաշինում այսօր, նաև Արցախի իշխանության հետ այդ հարցերը բնարկում ենք, ընտանիքներ չեն աղբում, Աղավնո գյուղի բնակիչների խնդիրները Արցախի կառավարության միջոցներով, կարծում եմ, կլուծվեն, Սուսի վերաբերյալ ոչինչ չեմ կարող ասել, այս դաստիարակություններ չունեմ»,- հավելեց Նիկոլ Փաշինյանը:

Բերձորի ու Աղավնոյի հարցին երեկ՝ հումսիս 30-ին,
նաեւ Արցախի նախագահ Արայիկ Հարությունյանն
անդրադարձաւ՝ Արցախի Ազգային ժողովի նիստ ժա-
մանակը: «Երբուղու հետ կաղված մենք եւ՝ Արդեօանի
կողմի, եւ՝ ՈՂ-ի կողմից ունեցել ենք մի ժանի առաջա-
կություն, որոնք սակայն մերժվել են: Գործող մայրու-
յին, ավելի ճիշճ՝ առաջարկվողը, բնարկվել է մի ժա-
նի անգամ՝ Անվտանգության խորհրդում, որին մաս-
նակցել են Աժ-ում Ներկա բոլոր բաղադրական ուժերը:
Մենք ընտել ենք, ըստ մեզ, լավագույն աւրբերակը: Կան
զայնիմներ, որոնք ես չեմ ուզում այստեղ բարձրաձայ-
նել: Ինչո՞ւ ենք ընտել այդ աւրբերակը՝ հենց իիմ ըն-
դունելով անվտանգային հետազա մեր խնդիրը: ճանա-
դարին ավարտվելուց հետո, մենք հնարավորություն ենք
ունենալու մեր կարծին ասելու՝ որակի առունով հա-
մաղատասախանո՞ւմ է այն սանդարձներին, որը մենք
ենք ուզում, արդյոյ լինելու է անվտանգ, իսկ իմ կարծի-
նով՝ շատ ավելի անվտանգ է լինելու», - հայտարարեց Ա-
րայիկ Հարությունյանը:

Ինչ վերաբերում է Բերձորի ու Աղավնոյի հայթակմանը, ապա Արայիկ Հարությունյանն ասաց. «2020 թվականի նոյեմբերի 9-ի հայտարարության 6-րդ կետում գրված է, որ մենք դեմք է Բերձոր քաղաքից դուրս զանթ: Իսկ Աղավնոյի մասով՝ ԱՐ իշխանությունները բանակություններու շարունակում են սանե»:

Հարցի առնչությամբ «Ազգ»ը փորձեց Ազգային ժողովի «Քղաքացիական դայնանագիր» խմբակցության դատարանավորների տեսակետը լսել, բայց ձայն բարբառ հանադաշի: Սյունեցի դատարանավոր **Դավիթ Ղաբրեյանը**, հղում անելով վարչապետ Փաշինյանի հայտարարությանը, նշեց, որ Փաշինյանն արդեն իսկ ճանրամասնորեն ներկայացրել է ամբողջ գործնարարությանը, ինչին ավելացնելու ոչինչ չունի: Հարցին՝ գործնարարության ինչպես է դատկերացնում, այսպես դատավանեց. «Երկարատեւ գործնարար է, ինչով դեմք է գրադաւեն այն ճանրամասները, ովքեր ունեն որևէ լիազորությունը: Այլ մեկնարամություններից այս դահին գերծ կմնամ»: Պատարանավոր **Դաշյան Դակոբյանը** նույնադեմ նմանահայր դատավանան սվեց. «Ինչ-որ ասել է վարչապետը, դրան այլ բան հավելել չեմ կարող»: Ի տարբերություն երիտասարդ գործնարարների՝ ԶՊ-ական մեկ այլ դատարանավոր, դատավանության նախկին փոխնախարար **Գագիկ Մելիքյանը** հարցին շամ ավելի լակոնիկ դատավանան սվեց. «Չեմ մեկնարամում»:

Բժիշանգան դաշտասավորման խորհրդական բառեւ մեկ բանի մասին կարող է վկայել. նաև «Վերեներից» իրահանգ ունեն՝ չխոսել այդ մասին: Փորձը ցուց է սվել, որ նմանաւիդ հայտարարությունները մեկնաբանելով ու մեզը նյուաից «էֆտարօրիզմնալ» դատողություններ ներկայացնոլով՝ ԶՊ-ական դաշտամավորներն էլ ավելի են բորբոքված կրթեր, խաղում մարդկանց զգացնումների ու հոգեցի հետ:

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳԱՅԱՆ

Պատմաբան-դրոֆեսոր

Մենք այդպես ել խելիք չենք գալիս: Ոչ դասնությունից եմք դասեր խողով, ոչ ել մեր իսկ սխալներից, եւ ամեն անգամ կրկնում ենք դրանք մեծ ջանափրությանք: Osawarները մեզ խարել են, թե իր հայի վերջին խելիք լիներ, այս կամ այն սխալը թույլ չէին տա: Իրականում, երբ խոսն ու գործը մեզ է վերաբերում, մեր ոչ առաջին, ոչ էլ վերջին խելիք բանի ննան չի: Իսկ, այ, օսարներին ծառայելիս գրեթե միշտ անսխալ ենի եղել եւ ասթերի: Մասնագիտության բերումով տեղակ են, անկախ որ երկրի ռազմութիւնարթում են հայերը կրվել, միշտ անգերազանցելի են եղել: Դրա ճասին են վկայում այն մեծաբանակ հիացական խոսները, որոնք հայ ռազմիկների հասցեին հնչեցրել են տարբեր երկրների մեծանուն զինհրանանատարները: Իսկ, ինչդես տա այլ հարցերում, հայրենիքի ու լեռականության համար կենսական նշանակություն ունեցող բանակի հարցում եւս մենք սխալ սխալի հետեւց թույլ տվեցինք:

ՄԵԾ զոհողությունների գնով դատերազմի բովում ծնված ու փառակորհաղթանակներ կռած մեր բանակի ձեռքբերումները 1994-ից հետո ոլղակի աճնուն սվեցին եւ չիրացրին արյան գնով հաղթանակը: Այսինչ, խելամիտ լինելու դեմորում առնվազն դիմի անելին ինչպես օրինակ Ուսասաւանն արեց եւ ցոյց սկեց, թե ինչպես են հող եւ բերում: Ողջ աշխարհը դրւու եկավ Ուսասաւանի դեմ, տրիխոնակոր դրամների գեներու օգտագործվեցին, բայց նա իր արածն արեց: Ինչ է, ռուսական իրականությունում բոլոր հերոսներ են, իհարկե ոչ: Սակայն կարո՞ղ ե՞վ ցոյց տալ մի ռուսասաւանցի մանվել ու լիսկա, ոճայու ու ծաղկի ռուբրո... Դրիմը վերցնելու հաջորդ օրը այն կամքվեց, վերակառուցվեց ու ժենացվեց: Մենք հակառակն արեցինք: Այրեցինք բոլոր կամուրջները, ինչ վերցրել էինք թալանեցինք, թալանեցինք նաեւ մեր դետությունը: Բոլոր նրանք, ովքեր արքու ճանաղարհներով մեզ առաջնորդեցին՝ Արգախը փրկելու, նրանք չգիտեին, որ իշխանության գալու ու թալանի համար են դա անում, որ աշխարհը Արգախը մեզ սվողը չէ, որ մեր երեխաները փասորեն գրանի համար մասացի մատաղացուների էին վերածվել: Արգախակրկնության իսկական ու համոզված նվիրյալներ ել կային, բայց ընթացքում նրանք կամ ֆիզիկալիս չեղողացվեցին կամ իրենք ել սկսեցին խաղալ որոշված խաղի կանոններով: Նետք էլ զարմանում ենք, թե ինչու դարսվեցինք: Բայց ցավն այն է, որ համառուեն համաղատախան հետեւթյուններ այդուս էլ չենք անում:

Յայտաւանի եւ Արցախի ժուրջ այժմ
սահմանազաման ու սահմանազօնան
բանակցություններ են տեղի են ունե-
նում, որոնք լուրջ վետանգի տակ են դնում
մեր ղետության գոյությունը: Ընդ որում,
մեզ «բացառում են», որ այնքան բաղ-
ձակի խաղաղությունը դրանով է տայ-
մանավորված եւ անընդհատ շատթեց-
նում են: Այնինչ, նման հարցերի բնար-
կումները՝ սահմանների ճշգրտում, խա-
ղաղության դայնանագիր եւ այլն, շատ
երկրների միջեւ տեսլու են տասնյակ տա-
րիներ: Orինակ՝ Երկրորդ համաշխարհա-
յին դատերազմից հետո Ռուսաստանի եւ
Բալոնիայի միջեւ, Կուրիլյան մի խանի
փոնր կղզիների դատկանելության հիմ-
նախնդրով դայնանավորված, մինչ օրս
խաղաղության դայնանագիր կնվաճ

Հետո էլ, աշխարհում կան բազմաթիվ
երկրներ, որոնց միջեւ սահմանների
ճագարտում արված չէ, բայց դա չի խա-
զարում այդ երկրներին ունենալ խաղաղ

ԺԱՄԱՆԱԿ ՀՈՒՆԵՒ

PHOTOHUE

հարաբերություններ, համագործակցություն և սննդառության եւ այլ ոլորտերում: Մեր հակառակորդներն այդինք են վարչում, որովհետեւ հաղթել են եւ ցանկանում են օր առաջ իրացնել այդ հաղթանակը, վայելել դրա դժուդները: Դեռ էլ, վսահ են, որ Հայաստանի ներկա իշխանությունները ո՞չ կարող են նորմալ բանակցություններ վարել (ո՞չ համադաշտական գիտելիքներ ունեն եւ ո՞չ ել կենսափորձ, որոնք այս դեմքում խիստ անհրաժեշտ գործուներ են), ո՞չ ել առանձնադեպ ճգնում են դահլիճներ մեր ազգային շահերն ու արժեքները: Իրեն իրենց առջեւ ուրիշ խնդիրներ են դրել, որնիցից թիվ մեկն ամեն զնով «խաղաղության» դայանագիր կնմելն է, թեև, ինչու վերջերս հայտարարեց վաշչադեսը, որեւէ երաշխի չկա դրա հաջորդության համար:

44-օրյա դատերազմի հետևանքներից վախեցած, որոնց մեջ իրենց մեղքի մեջ բաժին ունեն իրենց իրենի, իշխանություններն այժմ դարձում են, որ ցանկացած գիշումներով խաղաղության դայմանագիր կնորումը Թուրքիայի ու Ադրբեյջանի հետ խաղաղություն կիսատաշի: Չի հասածի: Կատար եմ, որ չի հասածի, բայց որ բազակեցյակ եմ հայոց դատմության ծալիւթին: Ավելացնեմ նաև, որ դա դատարան է, սին երազ: Մենք ապրում ենք այսպիսի աշխարհաբանական տեկտոնիկ տարածաշրջանում, որտեղ նոր աշխարհակարգի կայացման ներկա փուլի բուրմ, ներառյալ դատերազմական զարգացումներն էական ազդեցություն են ունենում ընդիհանուր աշխարհաբանական իրողությունների, այդ թվում՝ մեր տարածաշրջանում ճեւավորված ռազմաբանական իրավիճակի, միջմեծական հարաբերությունների եւ երկրների ռազմավարական դիրքակրումների վրա: Այստեղ սահմանները վերջնական չեն, լուրջ ցնցումներ են սովորությունների մեջ, թեկուզ ամենալավ փաստաթուղթ չի կարող խաղաղություն երաշխավորել:

Ներկա վարչախումբն էլ առաջնորդվում է ոչնչով չիմնավորված վտանգավոր տաղապահությամբ, որի ղատառը կարող է զոհաբերել մեր ազգային շահերն ու արժեքները, դեռևս իրավունք անվերադարձ կորուսներ ունենալ եւ մեզ նոր ճարտահրավերների առջեւ կանգնեցնելու: Իհարկե, հարեւանների հետ նորմալ հարաբերություններ հաստակվուն ոչ ոք դեմ չեն: Ճարցն այն է, թե ինչ գնով ուստի ամեն երա է ինչուն:

Հայ-աղրթեզանական հարաբերությունները կարգավորելու նախադաշտական եղել է Արցախի անկախության ձևաչումը, որի համար Հայաստանը տասնամյակներ ղայքարել է միջազգային հարթակներում: Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ նույնութեան միջև փորձ է արվել հարաբերություններ հաստատել եւ

Միջազգային հանրությունն ընկալել է, որ մենք ունենք ցեղասպանության ճանաչման ու Արցախի անկախության հարցի հետ կառված բնական նախադաշտմաններ: Մեզ միշտ հանդել են, որ մենք մի իի մեղմեմ մեր դիրքերը, դիմացինին էլ հանդել են, որ նա ինչ-որ չափով ընդունի մեր դաշտմանները: Բայց այսօր ամբողջ աշխարհը զարմացած է, թե ինչո՞ւս է Հայաստանը փոխարենը ոչինչ չստանալով՝ անբողջությամբ գիշում իր բնական իրավունքները:

Ում համար դարձ չէ, որ 44-օրյա դաշտերազմից հետո ստեղծված այս իրավիճակում, ամեն մի բանակցություն, որ կավարտվի որևէ փաստարորդ ստորագրումով, ի վես մեզ է լինելու: Ավելի դարձ՝ այս դաիհն որևէ որոշակություն ի վես մեզ է, որևէ անորոշություն իր մեջ դարւումակում է ռիսկեր, քայլ նաև տախու է հնարավորություն աղազայում լավ արդյունի հասնելու համար: Եվ իմաս ամենաձիօքը կամ չքանակցելու է, կամ իման վերլով միջազգային իրավունքի ոլորտում նախկինում մեր ունեցած ձեռքբերումների ու դրական արդյունների վրա՝ այդ բանակցություններում իրական ազգային նախադարձաններ դմելը՝ հասվի չառնելով՝ դիմացինը կը նորում դրան, թե ոչ:

Այս դայնամաներում նախ հարկավոր է Հայաստանում ազգայնական իշխանությանը Նոր Ազգային Պետության կայացումը, որը կատարելու ազգային եւ դետական հստակ նպատակներ, կձեռնուրի ազգային տեղուրացքն համա-

Երեխաների ու նրանց աղաքայի համար ել, վերջապես, հանուն հզոր ու բարզակած Հայաստանի Հանրապետության: Քետք էլ դարձարանում են, որ իրենց շարժեց համեմատաբար իիչ են, որովհետեւ սա ընտրյալների դայլար է եւ դեմք չի սղասել, թե կանաչի ծախտղները, հավաքարաները կամ տափու վարորդները կմիանան, նրանի լավ գիտեն, թե ինչ է տամնով, սակայն չգիտեն, թե ինչ է Հայրենիքը: Չեղավ, տղամեր, հեծնամքը տեղին չէ: Քետք էլ ծեզ ընտրյալներ համարելով մեծ դաշնեց եթ կառուցում ձեր ու հասարակ մահկանացուների միջեւ: Իսկ միթք չգիտե, որ բոլոր ժամանակներում հայրենիք, ազգ, տուն ու տեղ, նամուս, եթոնիհոգեկերտված, ձեր բարիբները, որննից ամեն օր օգտվում եթ, եւ այլ ազգային արժեքներ ստեղծել, դահլանել ու դահլանելու այդ հասարակ մահկանացուները: Քեռու չգնանի, 44-օրյայի ժամանակ ընտրյալ խավից որեւէ մեկի մասից մի կարիլ արյուն էլ չի եկել (հատուկեն բացառությունները չհաշված), իսկ այդ նոյն հասարակ մահկանացուները հազարավոր անմեղ զրիեր սվեցին: Քետք էլ հաջողության հասնելու համար դեմք է լավ իմանալ դատապիործը, որը հիւռում է, թե որ խավերն են միշտ ու բոլոր երկրներում եղել հեղափոխություն, ազատագրական դայլար կամ, ինչդես ուզում եթ անվանեթ, շարժիչ ուժն ու հաղթանակ աղափոխը: Միայն 2018-ի օրինակով առաջնորդվելով հեռու չի տանի, Վասահեցնում են: Իսկ ինչ վերաբերում է ձեր անտարեների մասին առաջ բաշած տարբերակին՝ «մի սղասեթ, որ անտարեները ծեզ կմիանան, նրանի հազարավոր դատապահներ կգտնեն դա չանելու համար, թագինելու համար սեփական վախճառությունը», առաջ իրավին նեսում են այն:

Այս ամենը ցավիկ են գրում, բանի որ տասնամյակների վերիպայրումներով անցած կենսափորձ ունեմ, դամաֆիզության դոկտոր են եւ ավելի բան լավ հաւաքանում են, յուրաքանչյուր քջջով գգում են, թե ինչ ասել է դետականությունն, ազգային ինքնագիտակցությունն, համաշխարհային էքսոնհամակարգում արժանապահիկ տեղ ունենալ, լեզու, հայրենիք, ընտանիք, եւ ոչ մի դպյամանով չեմ ուզենա կորցնել դրանք: Դետակաղես անկեղծորեն աս են ցանկանում, որ Երկիր վերափոխվի ու, Ասված մի արացե, համկարծ չհայտնվի նոր ձեւավորվող աշխարհակարգի լուսանցքում: Դրա համար առաջարկում են բոլոր նրանց, ովքեր իրջում են արագություն պահեն՝ նաև՝

Ունենան բոլոր հարցերի դատաս-
խանները, թե ինչ են ուզում, ինչու եւ
ինչպես:

Խուսափեն հասարակությունն ընթացակի ու հասարակ մահկանացուների արհեստական եւ վտանգավոր բաժանումներից.

Հասարակության որոշ ժերմերի աւ-
բեր որակումներ (կանաչի ծախողը, սե-
ւազործ քանվորն ու սարերում ոչխար ա-
րածեցնողը ձեզանից դակաս չի սիրում
Դայրենիքը, իր տունն ու դատիվը) օգտա-
գործելով ու բաճահարանով վերաբեր-
վելու, նրանց խրսնեցնելու եւ ձեր ու
նրանց միջեւ դասմեռներ կառուցելու
փոխարեն գնալ դեմի այլ ժերմերը, քա-
ցասրել հիմնախնդիրներն իրենց բոլոր
ծալիքները, համոզել ձեր ճշմարտացիո-
րությունը և հարուածել համուն հաստիք-

թյունը եւ հզրացնել հանուն հայրենիք
դայլառողմների շարերը:

Վսահեցնում եմ՝ միայն այս դեղովում
եւ միայն լայն զանգվածների ընդ-
գրկմանը հնարավոր կրառնա դայլարի
հաջողությունը: Խկապես շատ եմ ու-
զում, որ իմ ժողովուրդն էլ ապրի խս-
դադ, ստեղծագործ աշխատանքով, ունե-
նա գեղեցիկ ու իմաստահարուս առօ-
րյա: Ուզում եմ նաև բոլորին հիշեցնել,
որ մենք ժամանակ եւ իրավում չունեն
տարի ուսա պարմելու:

ՀԱԿՈԲ ԱՍՏՐՈՅԱՆ

Օրեր ամսագիր, Պրահա, 9-12, 2021

ԹԵ Ի՞նչ Տեղի ունեցավ կուսակցության հետ եւ ի՞նչ հանգրվածում է այսօր կուսակցական կյանքը Հայաստանում եւ սփյուռքում, փորձեցինք տարզել կուսակցության մամուլի կարեւոր օրգանների դատախանանաբուների հետ, որոնք նաեւ տարբեր տարիներին ներկայացված են եղել ՌՍԿ ղեկավար մարմիններում:

ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ

«ԱԶԳ» թերթի հիմնադիր խմբագիր,
2012-2018թթ. Հայաստանի ՈԱԿ
Կենսունական վարչության առենադիր,
Վերամիավորման համաժողովի
անդամ, Երևան, Հայաստան

«Խելացի
կառավարություն
ունենալու դեղֆում՝
սփյուռքի զործոնը
կարելի է վերածել
առավելության»

-Արդեն մի բանի տասնամյակ ՈՒԿ-ը գտնվում է մասնաւության վիճակում։ Ո՞ր է դրա դաշտառը։ Կա՞ն արդյունքաբար ապրանքագործություններ, թե՞ դա ներփակությունների կամ անձերի հակասությունների արդյունք է։

-Կուսակցության ներին կառույցը ճամփակության 80-ականներին, երբ Լիբանանի, որտեղ 50-ականներից սկսած գործում էր Կենտրոնական վարչությունը, խաղաքահական դատերազմի դատասպառվածքից հետո թուլացավ կազմակերպության կենտրոնական ղեկավարությը։ Լիբանանից դեմի Ամերիկա ու Եվրոպա արտագաղթը, լիբանանահայ գաղութիւնարդկային ու նյութական ռեսուրսների, ինչպես նաև արտաքին աշխարհից կրածությունն ու ավանդական ղեկավարների տարիքի առաջացումը, այլ խոսքով՝ բնականոն սերմափոխության բացակայությունը, դատարանը դարձան, որ մինչ այդ «սփյուռքահայության մայրաքաղաք» հոչչական Բեյրութը կորցնի իր հեգեմոն դիրքը ոչ միայն մշակութային, ազգային-կրթական, եկեղեցական, այլև քաղաքական առումով, համալսարական բարեկարգության արձանագրերում։

Ի վեցոր, 80-ականների ավարտին ՈԱԿ-ի Կենտրոնը տեղափոխվեց Ս. Նահանջներ Եւ Կանադա, հիյսեր առաջացնելով, որ սիյունֆահայության տեսակարա կօրի տեղափոխմանք նոր զարդոն ապրող ամերիկահայ գաղութներից կուսակցության ղեկավարումը արդյունավետ կլինի: Դժբախտաբար այդ հիյսերը չարդարացան. ուստով դարձվեց, որ հենց Ս. Նահանջներում ռամկալար Լայրուսները ամենան է միասմա-

ԿԱՐԵՆ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Pruuwqts

Վերջեւ Արա Շահվերդյանի հետինակությամբ դարսկերենով լուս է տևել «Ծնունդից՝ ծնունդ» վերնագրով գիրքը, որը վերաբերում է իրանահայության տոմարական տներին եւ ծիսակասարությունների բննական ու-

սումնասիրությանը:
Գրելու հեղինակն անդրադար-
ձել է այմղիսի հարցի, ինչպի-
սին է հավատայինների ու գիտու-
թյան ներգործությունը ժողո-
վականության ու ազգայի ասմինք ու

Պամկավար Ազատական կուսակցության

100-ամյա Ճանապարհը

Առակատումից մինչեւ միավորման հոլյուտը

-Դուր դեկավարում եթ Հայաստանում
գրանցված ՈՎԿ կուսակցությունը:
Որբանո՞վ է այն կառված արտասահ-
մանում գործող ակումբների հետ եւ
ի՞նչ բաղաբականություն է որդեգրել
Ձեր թեւը Հայաստանի Աերբաղաբա-
կան եւ արտաքին բաղաբական հար-
ցերում, որո՞նք եթ համարում մարտահ-
րավերները:

-2018 թ.ի հոկտեմբերից ի վեր, Երբ տեղի ունեցավ ՈԱԿ Դայաստանի կառուցի համագումարը, ես չեմ գլխավորում Վարչությունը: Դամագումարից ամիսներ առաջ դաշտնապես արձանագրել էի սվել, որ ինսու թեկնածու չեմ ատենապետության ու հայտարարել եմ, որ ցանկությունս է տեսնել կուսակցության ղեկավարության քարմացումը եւ հորդորել էի համախոհական միասնական ցանկով առաջնորդվել ընտրություններում: Դժբախտաբար այդդես չեղավ, սակայն հույսս չեմ կտրել, որ առաջիկայում տիրադետող կիմի համախոհությունը, մանավանդ որ կուսակցության հայաստանյան օրգանակը կողմ է հրամարակված Կոչչողություն եւ իր ներկայացուցիչն ունի Կոչչողության նախաձեռնողների կազմում:

-Ի՞նչ լուծումներ եք առաջարկում եւ ի՞նչ տեղ եք տալիս սփյուռքին:

-Ոչինչ ասած չեմ լինի, եթե ասեմ, որ Սփյուռքը, նրա կացությունն ու կեցությունը, նրա աճությունն ու ուժականությունը խիս կարեւոր են ողջ հայության համար, ներառյալ Հայաստանն ու Ար-

ցախը:

Դժբախտաբար ներ հաջորդական իշխանությունները անհրաժեշտ խորությամբ ու բանինացությամբ, առավել են՝ անկեղծ հոգատարությամբ չեն հարթելու Սփյուռի հետ։ Խոսքը դետական հոգածության մասին է։ Միակը, որ իից թե ուստացած անհաջող է՝ եղել է նախագահ Անդր Սարգսյանի օրով ստեղծված Սփյուռի նախարարությունը Հանուն Հակոբյանի գլխավորությամբ։ Թեեւ ավելացնեմ, որ Սփյուռին ոչ թե նախարարություն, այլ դետական աջակցությամբ գործող գործակալություն էր հարկավոր։ Դրա մասին բազմիցս եմ գրել։ Ինչ վերաբերում է այսօրվան, առաջ ավելի լավ է չխոսել այդ մասին։ Հանձնակատար բառը նշանակում է համձնարարություն կատարող։ Իսկ այս դարագայում ովհեք է հանձնարարություն սկսող։ Համապատասխան իրար:

Հայ ժողովրդի դժբախտությունը՝ իր թվաբանակի երեք չորրորդի մասով սփյուռք ունենալը, խելացի կառավարություն ունենալու դեմքիւմ կարելի է վերածել առավելության, ոչ միայն նյութական, այլև արտաֆին հաղաբական, ճշակութային, գիտական ու միջազգային պատճեններու համար։

գործոն լիսելու իմաստով:

Նոր հրատարակություն

գիտակցության վրա: Գրելում
հանգամանութեն ներկայացված
են ժողովուրդների բազմաթիվ
սովորույթներ եւ ծեսեր, որոնք
ժամանակի ընթացքում ենթարկ-
վում են որոշ փոփոխություննե-
րի: Սակայն սերնդափոխու-
թյամբ դայնանապորված՝
դրանց մի մասն խողար վերա-
նում է, իսկ մյուս մասն էլ մնում
է հարաբերական կայում:

Ծահվերդյանը նույնական պերլու-
ծական ուսումնասիրությամբ
լիրքեն է ուստեղորդի ծախո-

թացնել հայկական հոգեւոր եւ աշխարհիկ ծիսակատրություններ՝ ուշադրության կենտրոնում ունենալով իրանահայ ավանդական համայնքի դաստիարակությունը:

թյունս ու սպորտովթերը:
Ի դեռ, սույն աշխատությունը ե-
ղել է հերիխակի՝ իրանահայ բա-
ղաբական գործից, 2020 թվականի
փետրվարից Իրանի հվամական
Հանրապետության 11-րդ գումար-
ման խորհրդարանի դատօքանակով։
Արա Շահվերդյանի բարձագույն
լրացրած ավարտականը։

